

Kentte Mekân Bulmacası: K lt rparkı

ON BİR YILDIR MİMARLIK HAFTASI ETKİNLİKLERİNİN BİR PARÇASI OLAN VE MİMARLIK ÖĞRENCİLERİNİN KATILIMIYLA GERÇEKLEŞEN KENTTE MEKÂN BULMACASI ATÖLYESİ, ÖĞRENCİLERİN BU SENE MEKÂN OLARAK SEÇİLEN K LT RPAK'ı YENİDEN, OYUN ARACILIĞIYLA DENEYİMLEMELERİNİ SAĞLADI

Ahenk Yılmaz, Ali Okan Yılmaz



Kentte Mekân Bulmacası Atölyesi 11. yılını tamamlarken kendine Kültürpark'ı mesken se ti. Şimdiye kadar İzmir'in ve Kayseri, Talas'ın pek çok farklı kentsel mek nını kurduğu bulmaca silsilesinin parçası yapan atölye, bu sefer Kültürpark'ın tümünü bir oyun alanı haline getirdi. Bundan  nce İzmir'de gerçekleşen tüm atölyelerde 2004 yılında hazırlanan İzmir Kent Merkezi Mimarlık Haritası'nda gösterilen alanın tamamı kullanılmıştı; ki bu alan Alsancak Liman bölgesinden Konak'a kadar uzanan oldukça geniş bir kentsel mekânı kapsamaktadır. Bu yılki Mimarlık Haftası'nda ise atölye Kültürpark ile sınırlandırılarak, park hakkındaki güncel tartışmalara doğrudan katkısı olmamakla birlikte Kültürpark'ın mevcut durumu, anlamı ve kent belleğindeki yeri ile ilgili bir hatırlatma - tazeleme yapma amacını taşıdı.

Atölye boyunca, oyunun doğru bir şekilde yürütülmesinin önemli bir bileşeni olan hakemler² ve birebir bulmacaları  zmesi beklenen yarışmacı  đrenciler³ Kültürpark'ı daha önce hiç deneyimlemedikleri biçimde deneyimleme imk nı edindiler. Yarışmacıları bir bulmacadan diğerine sürükleyen ipuçları mek nla, özellikle Kültürpark'ın bellek mek nlarıyla kurdukları ilişkileri tekrar üretmeyi amaçladı. Atölyeye katılan mimarlık öğrencileri, yaşadıkları kentin en önemli kamusal alanlarından birini oyunla ve özellikle bir bulmaca oyunuyla yeniden keşfederek aslında ona dair yeni bir bellek oluşturdular.  nk , bellek geçmişin temsili olarak⁴ her hatırlama sürecinde önceki temsilin

zihinde yeni bilgi ile bütünleşmesi ile yeniden oluşturulur. Yani, yarışmacılar Kültürpark'ı önceden biliyor, günlük rutinleri içerisinde düzenli olarak ziyaret ediyorduysalar bile, bu oyun sürecinde tekrar keşfettiklerini ve Kültürpark için yeni bir bellek oluşturduklarını söylemek mümkün.

Park alanının tümünden seçilip bulmacaları hazırlanan yerler, kolaylıkla tahmin edilebilecek ve park imgesinin bir parçası olarak bellekte yer eden Paraşüt Kulesi gibi bilinen yapıların yanında, her gün parka bir sebeple yolu düşenlerin bile daha önce hiç fark etmediği çeşitli kişilerin ve/veya olayların anısına dikilmiş olan anıtları da kapsadı. Bu Şekilde belirlenmiş olan her nokta için bir hakem seçildi ve her noktanın hakemi, kendi noktasının bulmacasını  zerek gelen yarışmacılara bir sonraki noktalarının bulmacasını vermekle görevlendirildi. Her bulmaca yarışmacıları bir sonraki noktaya taşırken farkında olmadan Kültürpark için yeni bir bellek haritası oluşturmalarına aracılık etti. Özellikle günümüzde önemi ya da kullanımı azaldığı için çok fazla bilinmeyen ancak kentlilerin Kültürpark'a ilişkin belleğinde yer etmiş yapı ve mekânlar seçilerek, parkın unutulmuş yüzünün öğrenciler tarafından bir nebze olsun öğrenilmesi / hatırlanması sağlanmaya çalışıldı.

Atölyenin en önemli amaçlarından birini mimarlık  ğrencilerinin Kültürpark'ı oyun ile yeniden deneyimlemelerini sağlayarak park ile kurdukları ilişkiyi g c lendirmek oluşturuyordu.  nk , biliyoruz ki, Kültürpark gibi kentlilerin kolektif belleğinde önemli yere sahip olan

kentsel mekanlar bireylerin hem yerler ile hem de içinde yaşadıkları toplum ile kurdukları aitlik ilişkisini ve grupları bir arada tutan birliktelik hissini güçlendirirler⁵. Geçmişin temsilleriyle ilişkili olan bu yerler özellikle kolektif belleğe köklenmesi, gelişip büyümesi için uygun bir zemin sağlarlar. Christine Boyer, Kolektif Bellek Şehri adlı kitabında kentteki bu yerlerin “anılarımızı biçimlendirdiğini” ve hatta “hatırlamayı sağlayan bellek kodları” gibi bir işlev taşıdığını söyler⁶. Kente ait tüm bu yerler çağlar boyunca yeniden ve yeniden inşa olurken, geçmişin izlerini hâlâ üzerinde taşıyarak oluşmuş olan kodlarının işte tam da kente ait belleği inşa edebilmek için tıpkı eski bir yazının şifresini çözer gibi okunması gerektiğini söyler⁷. Kültürpark, kuşkusuz sahip olduğu geçmişe ilişkin tüm referansları ve bugün hâlâ kent ile kurduğu ilişki ile İzmir için bu yerlerin en önemlilerinden birisini oluşturur.

Tüm park alanını oyunlaştıran atölye süresince bulmacalar aracılığı ile parkın önemli noktaları için yazılan kodlar öğrenciler tarafından çözüldükçe, mekânlar da oyun aracılığı ile yeniden okunmuş oldu. Oyunun bir bulmacadan diğerine sürükleyen ve zamanla yarışarak bulmaca çözmeyi gerektiren yapısının, oyun-temelli öğrenme süreçlerinin önemli bir yöntemi olan akış kuramı ile karşılığını bulduğunu söylemek mümkün⁸. Bu akışın süreklilik yaratan yapısı öğrencilerin mekânı tanıma / hatırlama deneyimlerini eğlenceli bir aktivite haline getirirken, alana olan ilgilerinin ve problem çözmeye ve odaklanmaya ilişkin becerilerinin gelişimine katkı sağlamayı da hedefledi. Bulmacaları çözebilmek için gereken ipuçlarını Kültürpark’ın tarihine ilişkin internet tabanlı kaynaklarda hızla arayan öğrenciler, bu meydan okuma sırasında ve akışın içerisinde, Kültürpark’a ilişkin daha önce bilmedikleri pek çok detayı fark etme olanağını buldular. Bulmacaları ilk tamamlayan grup olmak için park alanı içerisinde hızla hareket eden öğrenciler, o sırada parkta çeşitli amaçlarla vakit geçirenler için de ilgi odağı haline geldi. Atölye, bu bağlamda da parkın bilinirliğinin ve kentlilerin parkın sahip olduğu kültürel mirasa ilişkin farkındalığının artmasına aracı olmaya çalıştı.

Kültürpark’ın kent belleğinin önemli

bir parçası olarak kamusal açık alan kimliğini korumaya ilişkin mimarlık içinden ya da dışından pek çok aktörün çabalarına bir katkı koymak adına parkta düzenlenen atölye, bir yarım gün içerisinde başladı ve bitti.

“ATÖLYEYE KATILAN MİMARLIK ÖĞRENCİLERİ, YAŞADIKLARI KENTİN EN ÖNEMLİ KAMUSAL ALANLARINDAN BİRİNİ OYUNLA VE ÖZELLİKLE BİR BULMACA OYUNUYLA YENİDEN KEŞFEDEREK ASLINDA ONA DAİR YENİ BİR BELLEK OLUŞTURDULAR”

Mimarlık öğrencileri ve park ziyaretçileri oyunun içine oyuncu veya seyirci olarak eklenerek parkın belleğinin hem bireyler için hem de kolektif olarak yeniden üretilmesi sürecinin bir parçası oldular. Kültürpark’ın farklı farklı kentli gruplar tarafından çeşitli aktiviteler aracılığıyla deneyimlenme miktarı arttıkça ve kentlilerin kolektif belleğindeki yeri güçlendikçe, kamusal alan olarak kent için önemi daha da çok anlaşılacak. Park alanında oyun oynamak ise kuşkusuz ki bu deneyimi yaratmanın en keyifli hali. ■

Ahenk Yılmaz, Doç. Dr., Yaşar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Ali Okan Yılmaz, Mimar

DİPNOTLAR

1 Atölye 6 Ekim 2018 tarihinde Mimarlar Odası İzmir Şubesi tarafından düzenlenen İzmir Mimarlık Haftası kapsamında yapılmıştır. Atölyeye verdikleri destekler için Mimarlar Odası İzmir Şubesi’ne ve özellikle Buğra Güngör ve Okay Gönülol’a teşekkür ederiz.

2 Atölyenin hakem öğrenci listesi şu şekildedir: Aslıhan Barut, Mücahit Bursalı, Merve Büyüknacar, Recep Duruk, Çiğdem Ergezer, Ezgi Güven, Elif Kınacı, Ebru Mutlu, Furkan Özata, Ozan Yaşar

3 Atölyenin yarışmacı öğrenci listesi şu şekildedir: Ümran Akılık, Elif Ceren Aktaş, Ferya Alkan, Nimet Büşra Alp, Begüm Artkuy, Duhan Ayhan, Funda Bayram, Büşra Bülbül, Burçak Çıkkıç, Gizem Doğmuş, Mert Efendioğlu, Özge Eren, Ayşe Sena Gürcan, Berfin Güzel, Eda Karasu, Esra Karatepe, Berca Kavani, Gizem Kılıç, Selen Kiran, Şerife Yağmur Konuk, Gülsersen Elif Köseoğlu, Betül Aybüke Meral, Fulya Mordoğan, Yonca Özkan, Elis Erdinc Skender, Özüm Uçan, Dije Yıldırım, Barış Can Yılmaz, Miray Melisa Yörük

4 Jacques Le Goff, History and Memory, çev. Steven Rendall and Elizabeth Claman (New York: Columbia Üniversitesi Yayınları, 1992), p. 51.

5 Barbara A. Misztal, Theories of Social Remembering (Berkshire: McGraw-Hill, 2003), 13.

6 M. Christine Boyer, The City of Collective Memory: Its Historical Imagery and Architectural Entertainments (Londra; Cambridge, Mass: MIT Yayınları, 1994), 322.

7 Boyer, The City of Collective Memory, 322.

8 Wilfried Admiraal ve diğerleri, “The concept of flow in collaborative game-based learning,” Computers in Human Behavior 27 (2011): 1185-1194.

